

110 Examen Confessariorum. Tom. I. Pars II.

Valentia 2. 2. disp. 3. punt. 3. & alii: qui omnes tamē concedunt in uno casu per accidentem posse Ecclesiam ejusque bona diripi, comburi, & devorari, si hoc necessarium fuerit ad finem belli consequendum pacem fieri. Ex quibus patet non posse Principes etiam in bello iusto reliquias Sanctorum ex Ecclesiis abstrahere: quia hoc non videtur evenire posse, ut abstractio reliquiarum sit necessarium medium per accidens ad finem belli consequendum, vel pacem suam. Proinde praxis omnium Principum Catholicorum est, ut nullus ex illis audeat apponere manus in Sacras reliquias, etiam si bello iusto, aliquam Civitatem caperet. Si enim vasa argentea, & candelabrum, ac ali bona Ecclesiastica non possint ab ipsis abstrahi in bello iusto, quanto magis hoc afferrandum est de reliquias Sanctorum, quae a Pratis ipsi neque propter necessitatem Ecclesiastarum possunt alienari inconfutabilmente. Ut dictum est supra, ita sufficit Diana part. 10. tract. 16. refol. 17. contra Joannem Perrandum in descripto. Reliquiarum lib. 1. cap. 8. art. 4. qui affirmat reliquias in bello iusto posse abstrahi ab Ecclesiis sine onere restorationis, sed prior sententia est tenenda,

AGNI DEI

DE IL PRÆCEPTO DECALOGI.

Non assumes nomen Dei tui in vanum.

CAPUT I.

DE BLASPHEMIA.

1530 **P**otius censendi sunt sacre Imagines quam Reliquiae, quia Christum Dominum mystice representant. Clericis cap. 15. 1. 25. *Etiam in bello iusto, ut dictum est supra, ita sufficit Diana part. 10. tract. 16. refol. 17. contra Joannem Perrandum in descripto. Reliquiarum lib. 1. cap. 8. art. 4. qui affirmat reliquias in bello iusto posse abstrahi ab Ecclesiis sine onere restorationis, sed prior sententia est tenenda.*

1532 Unde non potest qui vendite Agnos Dei altos, ratione materiae intrinseca: Azurios tom. 1. lib. 9. cap. 9. quatuor 5. verb. Queres, contra Dianam part. 3. tract. 6. refol. 12. Bonacini. Suarez, & alios apud ipsum. Ratio est quia Gregor. non prohibet de Agnis Dei beneficis picturam, & venditionem simul tamquam conjunctum, sed tamquam altos actus distinctos, ut confat per particulam Nte. Solum factores, quod possit aliquid accipere ratione expensum in affectatione factarum.

Dixi, ratione materiae intrinseca; quia ratione mate-

ria extinsece, auri, argenti, &c. quia solent aptari, & extinsece ornati, vendi posse non est dubium.

1533 Non est sacrilegium date Agnum Agnum Dei, aut Reliquias, ex benevolentia, & gratitudine, licet sit irreverentia; Sacrilegium tamen esset, si daretur in solutione, ob injuriam rei facta; nam res sacra fieret preium turpis luci: v. num. 1524.

1534 Laicus eos tangens, si absit contemptus, non peccat, ex usu.

1535 In eorum confessione intercedit sacra Unctio; eorum autem materia, & virtutes his explicantur veribus:

Balsamon, & munda cera cum Chrismatis unda Conscientia Agnum, quod munus do tibi magnum. Fons velut natum, per Mystica sanctificatum. Fulgur defusum depellit, & omne malignum. Peccatum frangit, in Christi sanguis, & agit. Pregans servatur simul, & partus liberatur. Dona dedit dignis, virtutem destruit ignis. Portatus mundè de fluctibus eripit unde.

CAPUT VII.

DE TENTATIONE DEI.

1536 **T**entatio Dei, est dictum, vel factum, quo quis explorat, num Deus aliquam perfectionem habeat: est duplex, formalis una; & est, quando ad eam expressa dubietas de aliqua perfectione, ut si quis se det precipitare est turi, ad experientiam, num Deus sit omnipotens, cum a lesione liberando, de quo dubitat, & hæc est mortalitas: quia est gravis irreverentia, juxta illud demonis Christi, *Si Filius Dei es, dic, ut lapides isti panes fiant.* Implicita, & interpretativa alia; & est illa, cui praefata dubitatio deest; &

tunc habetur, quando quis, licet non intendat Deum tentare, petit tamen, vel agit, quod suape natura eò referri videtur; ut si quis in gravi morbo media naturalia omittat, nempe medicinam, sperans, aut petens à solo Deo effectum. Hæc ut plurimum est venialis ob imperfectionem actus, ignorantiam, inconfidationem, aut parvitetem periculi; inò nullum peccatum, si justa causa adiit, v. gr. Dei infiatus, necessest, pia utilitas: per accidens tamen potest esse mortalitas ratione materie, si sit periculum gravis mali; ut si quis advertenter in puteum se projectaret ad ostendendam Dei erga se providentiam.

Bonacini. tom. 2. pag. 255. Tambur. tom. 1. lib. 2. cap. 2. §. 2. Busemb. lib. 3. tract. 1. cap. 2. dub. 1. Bertholdus 1. præcept. punt. 3.

1537 De heresi, fusa actum est in tom. 2. num. 258. à num. 289. ad 239. & à num. 281. ad 296.

De II. Præcepto Decalogi. Cap. II.

111

alium apponit, sed veram Crucem non efformans, dicit: *Juro per hanc Crucem non est juramentum; quia non absolutum per Crucem, sed per Crucem tunc efformatum, que revera efformata non est.*

1538 Dicere: *Sicut Deus est verus, Sicut verum est Evangelium, &c. ita hoc est verus.* Si intentio fit adducere divinam veritatem in testem, & insuper comparare humanam veritatem cum divina, ut illa sit tanquam divina, est juramentum, & blasphemia. Si intentio fit adducere divinam veritatem in testem, at non comparare, benè vero aliquatenus veritatem humanam divinam assimilare, hyperbolice loquendo, (ut communiter profertur,) est juramentum, sed non blasphemia. Denique si intentio fit aliquatenus assimilare, at non adducere divinam veritatem in testem, sed solum enunciative proferte, nec juramentum erit, nec blasphemia.

JURAMENTI DIVISIO.

1539 **D**ividitur i. in Afferitorum: *Quo aliquid affirmatur, vel negatur.* 2. Promissorum: *Quo aliquid promittitur.* 3. Contestatorum: *Quo Deus impetratur ut testis invocatur.* 4. Executorum, seu impetratorum: *Quo Deus non solum invocatur, ut testis, sed ut filii, vel suis viindex, nisi sua dicta veritati correspondant, ut.* Si hoc non fecero, *Vel si non est verum, tollat me Deus substance morte;* & Communicatorium: *Quo quis alicui promittit malum pane:* v. gr. Per Deum te verberabo: in quo dñe sunt multæ specie distinctæ in confessione explicanda, una contra charitatem, qua vult alteri malum, altera contra reverentiam, quia ad illud abutitur autoritate Dei, qui malum abhorret.

JURAMENTI COMITES.

1540 Sacerdos iurans coram Judice tacto peccore Sacerdotalem, praefat verum juramentum; quia ex communione acceptatio, & usu, hæc forma jurandi exigunt à Judice cum respectu ad primam veritatem, ut testem.

1541

Eadem ratione non sunt iuramenta mulierularum verberandi filios. Imò verum iuramentum mortale non erit, si fiat ex vehementi ita, aut passione, ut jurans non plenè adverterat.

1542

1543

1544

1545

1546

1547

1548

1549

1550

1551

1552

1553

1554

1555

1556

1557

1558

1559

1560

1561

1562

1563

1564

1565

1566

1567

1568

1569

1570

1571

1572

1573

1574

1575

1576

1577

1578

1579

1580

1581

1582

1583

1584

1585

1586

1587

1588

1589

1590

1591

1592

1593

1594

1595

1596

1597

1598

1599

1600

1601

1602

1603

1604

1605

1606

1607

1608

1609

1610

1611

1612

1613

1614

1615

1616

1617

1618

1619

1620

1621

1622

1623

1624

1625

1626

1627

1628

1629

1630

1631

1632

1633

1634

1635

1636

1637

1638

1639

1640

1641

1642

1643

1644

1645

1646

1647

1648

1649

1650

1651

1652

1653

1654

1655

1656

1657

1658

1659

1660

1661

1662

1663

1664

1665

1666

1667

1668

1669

1670

1671

1672

1673

1674

1675

1676

1677

1678

1679

1680

1681

1682

1683

1684

1685

1686

1687

1688

1689

1690

1691

1692

1693

cabit, & dominus manebit obligatus, minimè ex iumento, sed ex contractu ob facultatem generalem ad contrabendum, si contractus sit validus.

1564 Confuetus sepe jurare cum veritate non peccat mortaliter.

Confuetus vero jurare sepe verum, sepe falso, sine advertentia, an sit verum, vel falso, peccare mortaliter, & esse in statu peccati mortalis, nimis tigide teneat plures. Inconusa enim & omnino certa est regula, ad peccatum actuale mortale requiri, ut actus sit voluntarius, adeoque cum plena advertentia, & libertate.

Hie igitur non peccat mortaliter, Alarius num. 24. tenetur tamen sub mortaliter, fugere occasionem proximam, puta ludum, aut familiaritatem ejus, qui est ei occasio sepe lepidus pejerandi.

Peccat autem mortaliter, qui advertenter jurat, si nullam rationem habeat ad id, quod jurat, sit ne verum, aut falso; quia pericolo pejerandi se exponit.

1565 Juramentum non adimplere in re levi est veniale.

Qui juravit recitare singulis diebus unum Ave, & in fine anni nullum recitavit, non peccat mortaliter: qui vero juravit dare pauperibus singulis diebus unum obolum, in fine anni, si nullum dedit, peccat mortaliter; quia priores materie non coalescent, bene vero posteriores, pater de eo, qui singulis diebus omittit materiam parvam Officii de praecerto, & de eo, qui singulis diebus unum furatur obolum. Idem dic de voto.

1566 Paganus jurans falso per falsos Deos peccat mortaliter; non quia sit verum juramentum, cum non sit invocatio divini Numinis; sed in sua existimatione, quia putat esse verum juramentum. Sieut ex conscientia errone peccat, qui violat praeceptum, quod putat habere, licet revera non extet. Si autem postea Paganus cognoscat, suos Deos esse falsos, non tenuerit amplius ad juramentum, qui revera nullum fuit, sed solus tenuerit statu promissis ex fidelite.

1567 Hinc peccat mortaliter, qui sine necessitate inducit Paganum ad jurandum per falsos Deos, ut cooperatus ad actum Religionis indebitum, si quod juratur, sit verum: insuper ad pejurium, si quod juratur, sit falso: non peccat, si cum necessitate, & legitima causa. Alloca verb. juram. Ant. à Spir. Sanct. tom. 1.

1568 Pari ratione, peccas mortaliter, si inducis alium ad jurandum falso, quod ille putat esse verum, ob irreverentiam, quam tu prefas Deo, quem revera invoke facis ut testem fuis, licet ille a peccato formaliter excusat per bonam fidem.

Q U A R E S I M A non mortaliter, si malueris in aliis.

1569 An licet exigere juramentum ab eo quem scis errore esse pejeraturum, vel juraturum per falsos Deos?

1570 C ertum est. 1. Nemini licet inducere alium ad falso jurandum, vel ad jurandum per falsos Deos, quia cum sint actus ab intrinseco male, nulla ratione cohonestari potest eorum petatio.

1571 Certum est. 2. Non esse mortale, neque veniale, iusta existente causa, exigere juramentum ab eo, quem tibi non confitit esse falso juraturum, aut per falsos Deos; quia in dubio, delictum de nemine est præsumendum; alias namquam licet.

1572 Certum esse debet. 3. Non esse licitum, sed mortale, exigere juramentum ab eo, quem certis scis esse pejeraturum, aut per falsos Deos juraturum, si nulla ex ea legitima causa existente.

1573 Et si tunc licitum, sive in judicio, sive extra, docent Tamb. tom. 1. lib. 3. cap. 1. §. 4. Ant. à Spir. Sanct. & Doctores communiquer apud illos; quia iusta causa excusat a culpa, quando expofciunt opus ex se indifference, licet iustificator illud opus cum peccato esse faciemus. Et peccatum tribuit ipsi juranti, qui potest illud non facere, quodque ipse petens non tenuerit impediare cum suo derimento.

1574 Justam causam dicunt esse, in judice, si exigit ratione officii; ita persona privata, si exigit ratio devenient afficiendi se, si non pœna corporis, pœna animæ, falso juramento. Secundo; quia, si non potest licet judex exigere juramentum ab eo, quem certò scit esse pejeraturum, possent peversi fingere se certò pejeraturum, ut sic à judicis interrogatione eximentur; quod cederet in maximum Republice dannum. Ecce in persona publica, publicam utilitatem, justam causam.

1575 Te tamen non pigeat legere, quod D. August. tom. 10. serm. 2. de Decollat. S. Jo. Bap. scriptit: Audi quoque Augustinum:

„ Scribere in cordibus vestris, quod dico: ille autem, qui hominem provocavit ad iurationem, & fecit eum falso esse juraturum, vincit homicidiam: quia homicida corpus occisurus est, ille animam, imo duas animas, & ejus quem jurisdictione provocavit, & suam. Scis verum esse, quod dicas, & falso esse, quod ille dicit, & jurare compellis? Ecce jurat, ecce pejeratur, ecco petet: tu quid inventili? Imo quia & tu perfisi, qui de illius morte fateat voluntatis. Aliquid dicam, quod numquam dixi charitati vestre in hoc populo, quod contingit in hac Ecclesia. Fuit hic homo quidam simplex, innocens, bene fidelis, à multis vestrum, id est, Hippomenibus, imo ab omnibus cognitus, Tutsulymeni vocatus. Tutuslymeni, nis quis vestrum non novit, qui etis cives at illo audiui, quod dico. Nec si quis negavit ei, vel quod ci debetur, & hominis fidei se commisit. Communis provocavit eum ad iurandum, juravit ille, iste perdidit; sed isto perdente, ille penitus perficit. Dicebat ergo iste Tutsulymeni homo gravis, & fidelis, ipsa nocte se exhibuit fuisse ad iudicem, & cum magno impetu, arque terrore se perenvisse ad presidem, tem excellum quendam, & admirabilem virum, cui parbat Officium similiiter exercitorum, iustum fuisse perturbatum retro revocari, & interrogatum fuisse his verbis: Quare provocasti hominem ad iurationem, quem sciebas falso esse juraturum? Respondit ille; Negavimus mihi rem meam. Responsum est illi; „ En nomine melius erat, ut rem tuam, quam exiges, perderes, quam animam hominis istius falla iuratione perimeres. Profractus est, iustus est cœdi. Cœsus est tam graviter, ut in dorso evigilantis vestigia plagarum apparent: sed dictum est illi: Postea quam emendatus es, parebit innocentia tua, de cetero cave ne facias. Pareit quidem ille magnum peccatum, & emendatus est; sed multo gravius peccatum faciet, qui post istum meum fermorem, & istam meam admonitionem, & exhortationem, tale aliquid fecerit; caveat a falso iuracione.

His igitur præmissis,

1576 Dico 1. Licitum est persona publica ut publica, minimè persone private, exigere juramentum ab eo, quem certò scit esse pejeraturum. D. Bonav. in lib. 3. serm. dif. 39. art. 2. q. 3. & D. Thomas 2. 2. q. 98. art. 4.

Ratione defunctorum ex auctoritate relata D. August. qui loquendo de persona privata (de qua loquitur Aug.) nulla potest assignari iusta causa; iusta namque causa maxime efficitur iusto iuri, recuperatio rei, firmatio veritatis, paci, &c. nil autem horum, immo contrarium obincurret per iuramentum falso; eo inquit cum fallatur jurante, rem non esse tuam, tibi non debere, quod dicas &c. rem tuam non recuperas; sed potius perdis, imo sine tua utilitate: insuper animam proximi perdis. Nec pura ratio private personæ dar ad id tibi jus. Eo ipso igitur, quod certò scis aliquem esse pejeraturum, ceteras iusta causa exigendi ab eo iuramentum; ius namque est tuendum cum fructu, aut cum spe fructus; minimè cum certo damno, maxime anima alterius, sine ulla spe fructus.

1577 Hinc non alia ratione Doctores a peccato excusat potenter mutuum à mutuari, qui certò scit esse pejeraturum; etiamque usus, nisi ex necessitate, & utilitate, quam revera inde obtinet, ut in num. 372.

Dificulas igitur est, necessitate, seu legitima causa existente.

1578 Loquendo autem de persona publica, ut tali, adebet iusta causa; quia iudex illud juramentum exigit ex iure ordine: & jus publicum, ac communis utilitas prevaleat cuilibet iuri private personæ; unde licet potest iuramentum exigere ab eo, quem certò scit esse pejeraturum.

Et licet iudex non prodefset private persona lege per fecutionem rei; quam illa petit, prodefset communis primo, quia hoc cedit in aliorum exemplum; ut ab injuris, & iniusticiis abstineatur, ne in has angustias deve-

1583 H Aberur, si res, de qua sit juramentum, ita se habeat secundum sensum humanum, communem acceptationem, aut coniunctudinem.

„ Hinc (ait Tamb.) non est condemnandus Parochus,

„ si testificetur, sum Clericus frequenter toto anno

„ Ecclesiæ, cum tamen per maiorem solim anni par-

„ tem divinis officiis astiterit; id enim est mortaliter to-

„ to anno frequenter. Idem dic de Scholasticis, si te-

„ stificantur aliquem ex suis scholas simil modo fre-

„ quentia: excipe, nisi forte universitatis, vel Eccle-

„ sia constitutions requirant annum mathematicum.

1584 Dico 2. licitum est tam persona publica, quam

„ privatæ, necessitate, seu iusta causa existente, exigere

„ iuramentum à Paganis, cum potest se peccare suum iuramentum per falsos Deos. D. Bonav. & Doctores omnes.

Ratio est, quia talis petatio iuramenti à Paganis, quam facit Christianus ad tundum ius suum, ad firmum reddendum contractum, pactum, &c. est utilis tam ipsi persone privatæ, quam communis fidelium;

nam Paganus, cum potest se peccare suum iuramentum per falsos Deos factum strangendo, foris illud servat,

quā plures fidei: si autem talis petatio iuramenti à Paganis non licet Christiano, privarentur Christiani, agendo cum Paganis, principali vinculo sua iura, & pacta firmanda, quale est iuramentum; quo vinculo gaudenter solim Paganis agendo cum Christianis;

quod cederet in maximum detrimentum, & prejudicium Christianæ Republicæ; & Christiani in societibus, & jurisbus evadent pejorios conditionis Pagani;

communis autem utilitas, & publicum bonum prævalet cuilibet privato bono. Hinc Gen. 31. Jacob

recipit iuramentum à Laban Idololatria, & Mach. 8. Judas à Romanis Idololatria.

1585 Dices 1. Qui recipit iuramentum per Idolum factum, contentus illi: illud est malum, igitur contentus malo: ergo peccat.

Respondet D. Bonavent. cit.

„ Quid in iuramento facto per Idolum, duo est

„ considerare: videlicet ipsius Idoli venerationem, &

„ exterioris verbis confirmationem: habendo respectum

„ ad primum, nulli licet iuramentum ab Idololatria re-

„ ciperet, nec exigere, nec facere; quia Idoli veneratione

„ ad secundum, sic licitum est ab eis recipere iurame-

„ ntum, maximè pro utilitate communis; & sic faci-

„ cepit Jacob pro pace sue posteritatis, & Judas pro

„ pace gentis sue: & sic Christiani à Saracenis reci-

„ piunt pro pace, & utilitate communis, &c. Qui

„ recipit iuramentum per Idolum factum, non consenti-

„ tit Idoli venerationi, sed veritas confirmationem: ut

„ firmum sit verbum, & solidum maneat pactum:

„ quantum ad hoc non est ibi peccatum; quia recipit

„ quod suum est; quod vero ibi malum est, detesta-

„ tur; sicut pauper indigena elemosyna, recipit ele-

„ mosynam cum murrina sibi datam, & non pec-

„ ca: quia sic placet elemosynæ datio, ita quod di-

„ splicet sibi annexa mutuatur.

1586 Hinc etiam (ait Tamb.) locum habent in iuramen-

„ to promissorio, comminatorio, &c. ut 1. Si iures

„ aliqui infinitas gratias exacturum. 2. Si mater iure filium

„ taxantur se occisuram, caput fracturam, & dominus fa-

„ mulos le puniuntur. 3. Si urbanitatis causa jures te pri-

„ minus non egresurum è janua, non transiuntur per

„ viam; quia ad horum veritatem sufficit, ad 1. ostensio

„ extraordinariae gratitudinis, ad 2. puntio filii qualicumque,

„ etiam si sit reprehensio: Tum quia regulariter in-

„ tervenit causa ad executionem excusans, puta emendatio-

„ domus turbatio, amici intercessio, ejus, ad favorem cu-

„ jus sit iuramentum emissum, remissio, &c. Ad 3. animus

„ qualis non egrediendi, non transeundi; unde

„ non peccas, si non adimplas; hæc namque per illa

„ verba secundum sensum humanum, & acceptancem

„ intelliguntur: Ita doct̄ Tamb. Idem dic de iuramento

„ puerorum accusandi condicípulos apud præceptorem.

EX PARTE JURANTIS

1587 C eritudo moralis adest, quando iurans pru-

„ dentur putar rem ita se habere, non levem

„ conjectura ductus, sed certa, verisimili, aut probabili.

Quo præmisso,

1588 Dico cum Scoto cit. in odiosis, puta in con-

„ tractibus, & quoties est periculum damni proximi,

„ non potest quis iurare absolutè rem esse, aut non ef-

„ fe, nisi adest certitudo scientie, seu physica.

In favorabilibus vero, in quibus nullum adest da-

„ minum, & præjudicium tertii, ad absolute jurandum sufficit certitudo moralis.

1589 Ratio est, quia in odiosis iuramentum habetur

„ pro certo, in favorabilibus habetur pro credito. Inju-

„ stum enim est in odiosis, ut detur certitudo physice cer-

„ ta pœna physice mortis, damni, &c. pro testimonio

„ credulitas, seu moraliter, non physice certo; que ratio

„ certitudo est in favorabilibus, adeoque datur locus favori, ut

„ sufficiat certitudo moralis, seu credulitas. Quod proba-

„ tur ex Decretali 1. tit. 12. de scrutinio in ordine fa-

„ ciendi cap. unic. ubi dicitur, quod Archidiacus testifi-

„ cans Episcopum promovendum esse dignum ad Ordini-

„ nem, non peccat, licet non physice certo sciat, sed fo-

„ lium sciat, quantum humana fragilitas sinit noscere,

„ seu iudicis probabilibus, quod est testimonium de cre-

„ dulitate. Unde sequitur Scotus.

1590 In promotionibus igitur talibus, sive ad ordinem, sive ad quacumque dignitates, &c. pata in Universitatis ad magisterium, in Religiosus ad prelacionem, vel ad aliquos alias alios, si sit confutato approbata, quod tales responsones sub iuramento profiso, vel sub fide data, vel sub obedientia promissa, non debent intelligi, nisi de credulitate, quantum sinit humana fragilitas noscere, cum illum, quem non novit indignum, debet estimare dignum: omnes tales responsones debent intelligi de illo secundum consuetudinem communem, nec respondentes peccant in aliquo, quamvis sic promotus non sit dignus.

1591 Rite autem Tumb. advertit, quod licet ad prudenter, & sine peccato operandum, sufficiat probabilitas bonae actionis; ad jurandum vero, ob reverentiam juramenti, non quavis probabilitas sufficit, sed ea, qua certitudinem moralam parat, que scilicet, quamvis non parat evidentiam physicam, ita sumet prudenter intellectum de opposito, sed metaphysicam, minimè practicam, nisi levem. Explicat exemplo.

1592 Probabile est, facerdotum Religiosum alias confutum quotidie celebrare, hoc manè celebretur: possum ergo fine culpa mendacii, & prudenter affirmare, cum Missa sacrificium hoc manè obtulisse; ut non possum id ipsum jurare; quia licet probabile sit, non est tantum certum: quod si accedat dictum alicuius fide digni, qui mihi testarus sit, videtur illum Sacerdos hoc manè celebrantem, possem jurare; quia tale testimonion facit rem moraliter, & suo modo certam.

1593 Unde Scotus cit. ait: Universitatem autem, sive in favoribus, sive in odiosis, iurans de illo, cuius jus oppositum magis credit, vel de illo, de quo est dubius, idest, quod non magis assentitur nisi parti, quam alteri, peccat mortaliter; & qui adductus Deum tamquam testem ejus, quod neutrò modo est sibi certum, quod debet esse certum.

1594 In favorabilibus igitur requiriatur, & sufficie certitudo moralis, etiam in iudicio, quando petitor informatio persone, vi grisea, vita, fama, & similibus: quia Ceterum non intendatur à iudice (ait Tumb.) certiudo de visu, satis est certitudo moralis ex audita, ex Sanchez; si quidem metaphysica, & omnimoda debet, nec haberi, nec queri solet.

1595 Et hoc maximè, si petatur informatio de parentum, ob Avis, & de longo tempore, videlicet 50. aut 60. annorum; tunc, in quis referre eos esse bona fama, honos, Christianos, &c. sufficit, ut non noscat eos esse in aliquo Tribunal, aliquo dicto; aut errore notatus, nec tumultu de illis, & malam famam audierit.

1596 Infuper sublatum cum Hurtado: Scholasticus volunt probare cursivem, ad quod eger duobus testibus, nobis potest duos amicos, qui illum non viderunt interesse, letitionibus, sed satis sibi persuadent illum interfuisse: ut non possint jurare, se id vitasse.

1597 In contractibus autem, & negotioribus humani commercii, ac in sententiis serendis, etiam si agatur de favore, & innocentia, non sufficit certitudo moralis, qualis est ex auditu etiam fide dignissimi; ratio est, quia in iudicis iuridine interrogans, intendit interrogare, non de quacumque certitudine, sed de certitudine scientie; intendit enim interrogare testem, ut per eum habeat semiplenam probationem; quam non facit certitudo moralis unius testis ex auditu cuiusvis fide digni; quam intentione legitime habet ideo ob bonum publicum, cui cedit privata utilitas; et his autem iudicis interrogatus, tenetur respondere uita mentem iudicis legitime interrogantis; alioquin uerent omnia humana iudicia.

1598 Hinc. (ait Tumb.) Quod si quis fide dignus carens testibus adhibetur duos testes ad recuperandum suum creditum, quod ei à debitore negatur; si hi testes deponentes de certa scientia crediti, non tenetur quidem ad restitutionem; quia cum essent moraliter certi de credito, non peccarent contra iustitiam communitativam; peccarent tamen mortaliter contra fidelitatem, non testificantes ad mentem iudicis, qui quidem non intendit certitudinem moralam, sed scientiam physicam.

ACCEPTILATIO

1599 Si habitio rei pro recepta, quod duplice contingere potest cum iuramento. Tumbur. eti. cum quo

Primo. Creditor in pecuniam, aut dotem contra Paulum volens remittere, aut gratis donare, iurat cor. Notario, se pecuniam, aut dotem receperisse. Licitè iurat; qui ex communi acceptatione, & consuetudine, tunc verba non sufficiunt, ut significant propriæ quia tunc est per iuramentum, sed improprie, quatenus pro receptis haber, & talis acceptatio æquivalit vera receptioni. At quando iurat, habere debet animum verè remittendi, alioquin erit mendax, & perjurus.

1600 Cum hoc autem stat, quod possit certam spem, aut moralē certitudinem habere, quod illi non sit remissione acceptatus, aut quod sit statim retrodonatur; quia per hoc non tollitur, quin verè reniserit.

1601 Immo potest, antequam iurat, cum illo paucere, quod non accepter, aut quod post horam diem, &c. retrodonetur, dummodo exinde nullum sequatur prejudicium tertii.

1602 Secundum. Creditor in pecuniam, certus de fideliitate sui debitoris, iurans coram Notario, se pecuniam ab eo recipere; licetè iurat quia hic requiritur sola certitudo moralis, & jam creditor est moraliter certus, quod debitor sit proxime solutus; & que sumus moraliter certi habituri, mortaliter, & iuxta humanum modum loquendi, nunc habere dicimus.

1603 Tertiù. Petrus creditor Pauli in centum, debet Antonio alia centum, ne autem Antonius intentet sequestrum, & pro se exigere centum, que debet Paulus Petro; Petrus iurat coram Notario, se recipere circa centum à Paulo, quia revera non recipit, sed solum habet pro recipi. Licitè putat, si jus Antonii sit incertum, aut Petrus habeat jus non solvendi illa centum Antonio; quia jus Petri in centum contra Paulum est certum; jus vero Antonii in Petrum non est certum. Unde Paulus habet jus reddendi tuum solum creditorum contra Paulum; quilibet enim habet jus tuandi solum, omni majori secundate, qua potest; & hinc acceptationi sicut confutando.

1604 In favorabilibus igitur requiriatur, & sufficie certitudo moralis, etiam in iudicio, quando petitor informatio persone, vi grisea, vita, fama, & similibus: quia Ceterum non intendatur à iudice (ait Tumbur.) certiudo de visu, satis est certitudo moralis ex audita, ex Sanchez; si quidem metaphysica, & omnimoda debet, nec haberi, nec queri solet.

1605 Et hoc maximè, si petatur informatio de parentum, ob Avis, & de longo tempore, videlicet 50. aut 60. annorum; tunc, in quis referre eos esse bona fama, honos, Christianos, &c. sufficit, ut non noscat eos esse in aliquo Tribunal, aliquo dicto; aut errore notatus, nec tumultu de illis, & malam famam audierit.

1606 Infuper sublatum cum Hurtado: Scholasticus volunt probare cursivem, ad quod eger duobus testibus, nobis potest duos amicos, qui illum non viderunt interesse, letitionibus, sed satis sibi persuadent illum interfuisse: ut non possint jurare, se id vitasse.

1607 In contractibus autem, & negotioribus humani commercii, ac in sententiis serendis, etiam si agatur de favore, & innocentia, non sufficit certitudo moralis, qualis est ex auditu etiam fide dignissimi; ratio est, quia in iudicis iuridine interrogans, intendit interrogare, non de quacumque certitudine, sed de certitudine scientie; intendit enim interrogare testem, ut per eum habeat semiplenam probationem; quam non facit certitudo moralis unius testis ex auditu cuiusvis fide digni; quam intentione legitime habet ideo ob bonum publicum, cui cedit privata utilitas; et his autem iudicis interrogatus, tenetur respondere uita mentem iudicis legitime interrogantis; alioquin uerent omnia humana iudicia.

1608 Ceterum est. Quod si quis fide dignus carens testibus adhibetur duos testes ad recuperandum suum creditum, quod ei à debitore negatur; si hi testes deponentes de certa scientia crediti, non tenetur quidem ad restitutionem; quia cum essent moraliter certi de credito, non peccarent contra iustitiam communitativam; peccarent tamen mortaliter contra fidelitatem, non testificantes ad mentem iudicis, qui quidem non intendit certitudinem moralam, sed scientiam physicam.

JURAMENTUM DOLOSUM

1609 T. Ripliciter fieri potest. Primo. Quando quis iurat sine animo jurandi. Secundum. Sine animo adimplendi: v. num. 1560. 1561.

1610 Ceterum est. Quod si quis fide dignus carens testibus adhibetur duos testes ad recuperandum suum creditum, quod ei à debitore negatur; si hi testes deponentes de certa scientia crediti, non tenetur quidem ad restitutionem; quia cum essent moraliter certi de credito, non peccarent contra iustitiam communitativam; peccarent tamen mortaliter contra fidelitatem, non testificantes ad mentem iudicis, qui quidem non intendit certitudinem moralam, sed scientiam physicam.

De II. Praecepto Decalogi. Cap. II.

voluntatis consensu, & voluntatis consensu non habetur, si non habeatur intentio faciendo id, quod obligationem causat.

1611 At qui fidei juravit pueræ, se eam ducaturum in uxorem, quæ ob id passa si violari; tenetur eam ducere, nisi conditio sit valde dispar, Allozza ver. Juram. n. 52. Difficultas tamen est, an iurans sine animo jurandi, aut cum animo expreso se non obligandi, peccet & quomodo?

Et quidem certum est, cum Secordi in 3. dist. 39. qu. un. lit. K. quod, si hic iurat sine animo adimplendi rem promissa, peccet mortaliter, quia ex una parte mentitur, nam verbis promittit dare tem, & intentus habet animum non dandi. Ex alia parte, licet revera non iureti, cum habeat animum non dandi, seu non se obligandi, fingit tamen iurare; fingere autem nominare Deum in testem falso, est gravis Dei irreverentia; sicut enim prima veritas non potest sine gravi irreverentia, & peccato, fidei, & simulacri verbis externis negati; ita neque fidei, & simulacri verbis externis in testem falsi invocari.

1612 Jurare autem sine necessitate cum amphibologia, & refractione, non purè mentali, sed externa, extra iudicium, & sine gravi damno tertii, non esse mortale, sed veniale docet Allozza ver. Jurament. n. 4, cum Diana, & Sancti.

JURAMENTUM INCAUTUM

1613 E se illud, quod cadit supra materiam illicitem, aut variam, aut indifferenter, vel de scilicet iuramentum tamem super ea cadit negative, seu abjurative. Exemplum primi, ut si iures facturam in manu proximo. Secundi, si iures non facturum opus perfectionis, opus misericordie, charitatis, non datum eleemosynam, minutum, non fidejussionum, &c.

1614 Juramentum incatum non obligat: ratio de primo constat, quia juramentum non est vinculum iniquitatibus, aut levitatis, etiamsi sit de malo levi, & ex Reg. 58. juris in 6. Non est obligatorium contra bonos mores prestitum iuramentum.

1615 De secundo; quia ponit obiectum motioni Spiritus Sancti, & excludit opera virtutis. In secundo, si iurans peccat tam jurando, quam implendo, & quidem mortaliter, si res sit graviter mala, ut si iures te alium occidunt, vel res licita sit graviter precepta, ut si iures te non auditur Misericordia die Festo. Secundus, solum venialiter peccas. At si iures te facturum in malum sine animo adimplendi, peccas mortaliter ex defectu veritatis in intentione, etiam si malum sit leve: v. n. 1541. 1586.

1616 Juramentum de non accusando, vel de accusando, absoluere, & generaliter emissum, est invalidum, quia comprehendit rem malam. Ratio primi, quia per se communis bono accusare expediat. Ratio secundi, quia plures accusatio est contra charitatem, aut prudientiam, aut eis materia odii, & vindictæ: emissum autem in casu particulari, quo non accusatio, vel accusatio est licita, valeat.

1617 Item juramentum de non incedendo per mare, non transfundo per hanc, aut illam viam, &c. non obligat, quia est de re indifferente, non credit in Dei honorem; nisi sit ei adjuncta circumstantia honeste: v. si talis transitus esset occasio peccandi.

1618 Juramentum de non accusando, vel de accusando, absoluere, & generaliter emissum, est invalidum, quia comprehendit rem malam. Ratio primi, quia per se communis bono accusare expediat. Ratio secundi, quia plures accusatio est contra charitatem, aut prudientiam, aut eis materia odii, & vindictæ: emissum autem in casu particulari, quo non accusatio, vel accusatio est licita, valeat.

1619 Item juramentum de non incedendo per mare, non transfundo per hanc, aut illam viam, &c. non obligat, quia est de re indifferente, non credit in Dei honorem; nisi sit ei adjuncta circumstantia honeste: v. si talis transitus esset occasio peccandi.

1620 Juramentum de non accusando, vel de accusando, absoluere, & generaliter emissum, est invalidum, quia comprehendit rem malam. Ratio primi, quia per se communis bono accusare expediat. Ratio secundi, quia plures accusatio est contra charitatem, aut prudientiam, aut eis materia odii, & vindictæ: emissum autem in casu particulari, quo non accusatio, vel accusatio est licita, valeat.

1621 Item juramentum de non incedendo per mare, non transfundo per hanc, aut illam viam, &c. non obligat, quia est de re indifferente, non credit in Dei honorem; nisi sit ei adjuncta circumstantia honeste: v. si talis transitus esset occasio peccandi.

1622 Juramentum autem de re indifferente, licet per se non obliget, obligat, si si factum homini, & in eius utilitate, quia in iuramento promissio facta homini spectatur id, quod est gratum homini, non quod est melius, ad differentiam iuramenti, & voti facti Deo, in quo spectatur, non opus indifferens, nec simpliciter bonum, sed melius, seu non impeditivum majoris boni. Unde tunc in iuramento de re indifferente Deus non est acceptor, sed solum testis: v. n. 1542.

1623 Hinc, si iurasti non vendere minoris, & non emere pluris, ex se non obligaris, at si id cedit in utilitatem tui filii, aut tertii, cui quod demis, provenias, eti qui ex promissi, obligaris, si tuum iuramentum fuit ab illo acceptatum.

1624 Juramentum factum de re opposita rei per aliud iuramentum promissio, non obligat, immo peccas, si secundum iuratas, quia est de re mala. Hinc si iurasti sponsalia, immo etiam si ea promissi sine iuramento Beta, non valet iuramentum de ducenta alia, quia haec secunda promissio, licet quantum est ex se sit bona, ex vi tamen prioris promissionis, aut iuramenti, est redita mala. Idem dic de voto.

1625 Jurasti te ducendum Rofan, quia promissio factum acceptata: postea iurasti reducendum Annam, inde Rofa voluntarie suam promissionem emisisti, non teneris duces Annam. Tumb. n. 8. quia secundum iuramentum fuit

invalidus tam iuste nature, quam positivo; ut si quis vendiderit pro vino accutum; quia deficit consensus; stante enim errore circa substantiam, non potest esse consensus in illam, & inde neque obligatio.

1660 Si error, aut dolus fuerit circa accidentis, aut qualitates accidentales concomitans, contractus est validus, quia talis error non tollit consensus in substantiam; & aliunde cum sit concomitans, & cum si ne co-contractus fieret, nullo pacto tollit consensus.

1661 Si autem fuerit antecedens, quatenus talis error accidentis dederit causam contractus, ita ut sine eo non fieret; et si utroque iure validum ab sufficien-tem consensus in substantiam, sed irrevocabiliter ex parte decipientis, & revocabiliter ex parte decepti, ut ob injuriam rescindi possit a jure in favore de-cepiti, teneat Ant. à Spir. Sanct. tom. I. disp. 1. sect. 18. cum Lugo.

1662 Ar esse invalidum, si expresse qualitas illa in contractu intenderetur, dico cum Tambur. tom. I. lib. 3. cap. 3. §. 4. num. 33; cum Bonac. & Fagundez, quia tunc talis qualitas est tota ratio consensus; unde ea deficiente, consensus deficit, & inde contractus, & obligatio, ex Regul. generali, nullum esse contra-Elum, ubi consensus non est, ex quavis causa deficit. Idque ex definitione contractus. Unde ait Tamburin. Si expresse volunt emere vinum vetus, des novum, nulla erit empio.

1663 Imò idem tenet, si error aut dolus accidentis non sit antecedens, sed concomitans, qui licet si ne co-adhuc contractus fieret, revera non adficeret consensus. Sed hoc non est verum, quia tunc consensus expresse est in substantiam contractus, implicitè & virtualiter in accidentis, in illo affectu, & promptitudine contractum celebrandi, etiam error, & dolus talis qualitas non est. Verum tamen est, quod posset tunc contractus ob injuriam doli recindi a jure.

1664 Dico 2. Juramentum adjectum contractibus invalidis ex errore, aut dolo, ad nil obligat, neque ad momentaneam solutionem, ad differentiam metus. Ratio est: quia error & dolus invalidant ex defectu consensus, qui est de essentia contractus; metus vero gravis invalidat ex iuria, & iustitia illata; revera tamen adeo consensus, & voluntarium simpliciter; non sic in contractu ex errore, vel dolo initio. Unde tunc juramentum non indiget relaxatione, quia nullum est vinculum. v. num. 1344.

1665 At juramentum adjectum contractibus validis initio ex errore aut dolo concomitanti circa accidentia, obligat; potest autem a jure relaxari ob injuriam doli. Constat ex dictis.

1666 Illud tamen est notandum, quod ad hoc ut contractus, votum & juramentum ex errore, aut dolo antecedenti circa qualitates accidentales, sint inva-lida, qualitas esse debet expresse apposta pro condicione contractus, voti, & juramenti; quod si non sit expresse pro condicione apposta, valida erunt.

1667 Idem dicendum est de matrimonio; item de religione, professione religiosa, ordine sacro, que matrimonio æquiparantur ratione electionis status.

Unde, qui dicit Bertam sub expresa conditione, si sit virgo, invalidus contractus, si condicione non verificetur, licet sit qualitas; quia tunc deficit consensus, qui est de essentia contractus, & obligationis. Sic de voto, juramento, &c.

1668 Si vero ducat Bertam, putans esse virginem, sed hanc qualitatem non apponat expresse pro condicione contractus, validè contractus: quia ex regulariter contingentibus & ex modo, quo consensus in contra-ctibus & obligationibus dari solet, presumitur, quod qui condicione, quoad qualitates accidentales, expresse non ponit, absoluè consentiat, ut in matrim. de imp. erroris. Et hoc maximè in contractibus, in quibus eligitur status perpetuus; consensus quis absolu-te illum velle, etiam si quoad accidentalia alter re-peratur, quam creditur, dummodi quoad substantia-lia sitat.

DE INTERPRETATIONE JURAMENTI.

1669 Cum P. Tamb. mihi facem pro claritate pra-bente procedam, afferendo regulas.

I. R E G U L A .

Si de intentione jurantis consenserit, non est opus interpretatione, secus interpretandum, ut servata proprie-tate verborum, quanto minor potest, obligatio induca-tur; quia juramentum est onus, quod homo sibi contrahit libertatem imponit, unde jurans presumitur minus voluisse sue libertati nocere.

1670 Hinc jurans religionem ingredi, non tenetur ad magis strictam. Et jurans servare aliquius communia statuta, non tenetur ad futura, sed ad præterita.

1671 Item non obligatur ad incognita, aut ad ardua, de quibus non cogitavit. Et Busemb. addit: Ja-rans non obligatur ad ea, de quibus si cogitaserit, ea non intendisset in aliis, que promissemus includere; sed exclusisse. Nec etiam obligatur, si id accidat, quod si fuisse juramentum tempore, pro temerario haberetur. Eadem ex pluribus iuribus confirmat Pithing. in Comp. Can. Pariter discutuntur de votis.

1672 **Jurans facere certo tempore** (ait Busemb.) tenetur posse, nisi pars remittat, aut nisi solum ad illud tempus juramentum alligare voluerit.

1673 Juratis tertio quid facere certo tempore, illi te alligando, v. gr. ultima die anni, post sex menses ante ultimam diem anni; tertius ille tibi dilat solutio-nem ad aliud tempus, puta ad alios sex menses super annum; tu dilationem acceptasti; clausa ultima die anni, non tenoris solvere ex vi juramenti, sed illud finit, qui non extendit ultra intentionem jurantis, nisi novum juramentum de solvendo juxta dilationem post annum emiseris.

II. R E G U L A .

Obligatio juramenti facti homini est persona-lis. Quia essentialiter oritur ex intentione jurantis.

1674 **Hinc obligatio juramenti non transit ad ha-redes jurantis, etiam si ille non solum pro se, sed pro aliis juraverit.**

Obligatio vero contractus transit ad ha-redes: quia est realis, & res transit cum suo onere: unde haeres non solvens contractum juratum defundit, non peccat perjury; sed iustitia, si contractus est validus. Si autem contractus est invalidus, ad nil tenetur.

1675 Similiter, si jurans solum tenebat vinculo-juramenti, haeres ad nil tenetur; unde haeres non tenetur solvere mutuata uleras juratas ab eo, cuius est haeres, nec pecuniam ab eo jurata latroni pro liberatione; quia ille solum vinculo-juramenti ad tales solutiones tenebat.

1676 Deinde, si suscipiens officium, juret aliqua servare, co-decende, obligatio eadem servandi non transit ad successorem, nisi ex iure aut statuto sit annexum officio; & tunc successor ad eadem observanda tenetur, non ratione juramenti sui predecessoris, sed ratione statuti, aut legis obligantis singulos in tali dignitate constitutos ad ea servanda.

III. R E G U L A .

1678 **Juramentum est intelligendum iuxta naturam** actus, supra quem cadit. Quia ex Regul. 42. juris in 6. Accesoriis sequitur naturam principalis.

1679 Ex quo tria sequuntur, 1. Quod quiores li-citus est actus, licitum est juramentum; quod tunc solum erit veniale, si fiat sine necessitate, ob defec-tum iudicii: v. num. 1559.

2. Quod quiores licitum est uti aequovatione, & amphibologia, & mendacium salvator, licitum sit uti juramento. Diana part. 2. tract. 6. refol. 30. Anton. à Spir. Sanct. tom. I. tract. 5. num. 52.

Demum 3. Quod juramentum cœdem tacitè habeat sensus, intelligentias, conditiones, & restrictiones, quos secundum naturam, iura, consuetudinem, aut acceptationem hominum habet actus, cui adiacet.

1680 Hinc, qui residentiam juravit, potest non re-fidere in casibus à jure permisissis; & qui juravit ob-servare aliquius universitatis statuta, non tenetur ser-vare ea, que legitima consuetudine sunt abrogata, aut que major pars non obseruat.

1681 Insuper ad illa tenetur sub pena solum, aut culpa gravi,

gravi, vel levi, prout ipsa obligant; quia tale jurame-tum nil illis addit, sed solum firmat obligatio-nem, que illis aderat.

Hac ratione judices, & alii qui in ingressu officii jurant, non obligantur, nisi pro qualitate obligationis, que sceluso juramento adest. Idque ex tecensta reg. 2.

1682 Item, qui aliquid sub juramento promisit ab-senti, non tenetur, quousque ille, vel alius suo no-mine accepit: quia promissio non obligat, quousque per acceptationem firmatur.

1683 Qui absolutè juravit numquam ludere, est in-telligentius de ludo immoderato, minime de moderato, nisi exprimat se id facere, ut si privet honesta illa recreatione ob mortificationem; quia licet ludus moderatus sit actus virtutis Eutrapeliae, nucleus ramen est ab eo ob mortificationem abstineat.

1684 Qui absolutè juravit numquam ludere; non intelligitur per interpositam personam; obligatio enim juramenti est strictè interpretanda, ut minus obligat. Ita Tambur. cit. & Anton. à Spir. Sanct. tom. I. tract. 5. disp. 5. sect. 30. num. 144.

1685 At melius dico, attendendum esse finem, nam vel juravit, ne pecuniam amitteret, vel ne in rixas, aut blasphemias prouineret. Si primum, obligatur ab-sistence à ludo, etiam per interpositam personam. Bonac. tom. 2. disp. 4. q. 1. p. 19. n. 5. Minime, si secun-dum: quia non cedit in damnum, aut prejudicium Reipublice, publici officii, aut tertii, esse veniale ait Anton. à Spir. Sanct. tom. I. tract. 5. disp. 1. sect. 21. num. 153; cum Sanchez & Palao.

1686 Officiales, qui jurant servare taxam à Prince-pe prescriptam, ad illam tenentur; & si plus accep-tant, restituere debent. Nec oblat consuetudo in conti-nuum, si sit, quod officiales plus recipient clam, & Princeps non contentat, sed sciens puniat.

1687 Juramentum, quod medici emitunt de ser-vando Deceto Pii V. quod est, ut infinitum moneant de Sacramentis, & tercia die non visitent, si confessus non sit; est intelligentium, prout Decretum Pii est in usu. Anton. à Spir. Sanct. cit. Qui addit. Decre-tum Pii fuisse consuetudine abrogatum.

1688 Officiales, qui jurant servare taxam à Prince-pe prescriptam, ad illam tenentur; & si plus accep-tant, restituere debent. Nec oblat consuetudo in conti-nuum, si sit, quod officiales plus recipient clam, & Princeps non contentat, sed sciens puniat.

CONDITIONES IN JURAMENTO.

1689 **P**romissio, & inde juramentum ei adjacent, plu-ri-mes conditions generales tacite involvit. 1. Si poterit; quia ad impossibile nemo tenetur. 2. Si licet; quia promissio non est vinculum iniquitatis. 3. Salvo jure, & autoritate Superioris; quia nemo potest se obli-gare in prejudicium Superioris, unde hic in materia judiciali potest juramentum irritare. 4. In promis-sione mutua: Si alter fidem servet, ex Reg. 75. juris in 6. Prosternit sibi quis fidem poterit ab eo servari, cui fidem à se proficit servare recipiat.

5. In donatione: Si alter ingratus non existat, 6. In dedi-ctione: Si principialis existat: Unde, qui sub juramento dedi-ctione, non obligatur solvere, nisi prius principialis existat. 7. Si sit, in cuius gratiam facta est promissio acceptaverit, aut saltem tacite non remis-erit. 8. In quavis promissione, aut juramento: Si res non fuerint notabiliter mutata.

1690 Hinc, qui cum juramento promisit nuptias puerelle dediti, Virginis, bone famæ, sanæ, &c. si hac evadat pauper, non habens doctores competentes, deflorata, male fame, infirma, non tenetur illi statu. Nec qui promisit contractum societatis; si socius no-tabiliter rixosus, & molestus evadat, &c.

1691 **A**lumnus Seminarii, qui juravit ad patriam, etiam Anglicanam, regredi, aut statum Clericalem suscipere, & non obstante, potest religionem ingredi; quia hic statum uti majoris perfectionis semper cen-setur exceptus: v. num. 1686.

1692 Si sub juramento promisisti alteri dare equum, aut hunc equum, non potes compensare, dando rem alterius speciei, v. gr. pecuniam, aut alium equum; quia huc est natura promissionis, ut sit adimplenda in specie promissa, unde non sufficit aequivalens.

1693 At licet in rebus diversis speciei non sit idem compensationi, sed locus rectionis, donec debita solvantur. Nec retinetur tunc eti perjurus, quia ex jure juramentum solvendi involvit hanc tacitam conditionem: Nisi legitimam excusationem habeat: Et nisi sit justè impeditus.

1694 Si autem sub juramento promisisti solvere centum aureos, centum coros tritici, &c. potes uti compensa-tionem non solvendo, si alter tibi debet eodem aureos, aut coros tritici, quia compensatio est quedam solutio, & satisfactio: quod est verum, tam in debitis post, quam ante juramentum contractis; quia juramentum est interpretandum fuisse enitum a jurante, ea intentione, qua sibi utiliter, & commodior.

1695 Quid si, quando juravit, habuit expressam intentionem non utendi compensatione, & eam declaravit; non potest compensatione uti. Si vero non declaravit, sed tacitè retenuit, potest compensatione uti: qui promissio illa sub ea qualitate, non utendi compen-satione, cum non fuerit declarata, non fuit à cre-ditore acceptata, adeoque non obligat.

1696 Qui juravit non revelatum secretum, non tenetur, quoties habet jus manifestandi.

1697 Reatores, &c. qui jurant servare secretum su-per ius, que in confistorio tractantur, sub mortali re-tenentur, iuxta gravitatem rei, que tractatur. Aperi-te aliquid, quod non cedit in damnum, aut prejudicium Reipublice, publici officii, aut tertii, esse veniale ait Anton. à Spir. Sanct. tom. I. tract. 5. disp. 1. sect. 21. num. 153; cum Sanchez & Palao.

1698 Officiales, qui jurant servare taxam à Prince-pe prescriptam, ad illam tenentur; & si plus accep-tant, restituere debent. Nec oblat consuetudo in conti-nuum, si sit, quod officiales plus recipient clam, & Princeps non contentat, sed sciens puniat.

1699 Juramentum, quod medici emitunt de ser-vando Deceto Pii V. quod est, ut infinitum moneant de Sacramentis, & tercia die non visitent, si confessus non sit; est intelligentium, prout Decretum Pii est in usu. Anton. à Spir. Sanct. cit. sect. 9.

IV. R E G U L A .

1700 **S**cholasticus interrogatus, an locutus fuerit cum aliis ex oppositoribus, aut illius domum fuerit ingressus, potest respondere negative, si verba aut ingressus domus non fuerint fabrorum causa, quia hec esse debet mens Judicis interrogantis, Anton. à Spir. Sanct. cit. sect. 9.

1701 **P**romissio, & inde juramentum ei adjacent, plu-ri-mes conditions generales tacite involvit. 1. Si poterit; quia ad impossibile nemo tenetur. 2. Si licet; quia promissio non est vinculum iniquitatis. 3. Salvo jure, & autoritate Superioris; quia nemo potest se obli-gare in prejudicium Superioris, unde hic in materia judiciali potest juramentum irritare. 4. In promis-sione mutua: Si alter fidem servet, ex Reg. 75. juris in 6. Prosternit sibi quis fidem poterit ab eo servari, cui fidem à se proficit servare recipiat.

1702 Hinc, qui cum juramento promisit nuptias puerelle dediti, Virginis, bone famæ, sanæ, &c. si hac evadat pauper, non habens doctores competentes, deflorata, male fame, infirma, non tenetur illi statu. Nec qui promisit contractum societatis; si socius no-tabiliter rixosus, & molestus evadat, &c.

1703 Hinc, qui juravit solvere centum aureos, & C. petro creditori posteriori, debet ei solvere Pauli creditori anteriori, si alia non habet.

1704 **J**uramentum non censetur factum in prejudicium terri, Cap. venientis, cum contingat. De ju-ramento, & Cap. quavis pactum, de pactis in 6. quia est illud.

1705 Hinc, qui juravit solvere centum aureos, & C. petro creditori posteriori, debet ei solvere Pauli creditori anteriori, si alia non habet.

1706 Item licet eti revelare secretū naturale juramento